

Srednje škole – 2. grupa
Rješenja i smjernice za bodovanje

Upute za bodovanje: Ovdje je prikazan jedan način rješavanja zadatka. Ako učenici riješe zadatak drugačijim načinom, a fizikalno ispravnim načinom, treba im dati puni broj bodova predviđen za taj zadatak. Ako učenici ne napišu posebno svaki ovdje predviđeni korak, a vidljivo je da su ga napravili, treba im dati bodove kao da su ga napisali.

1. Zadatak (8 bodova)

Za rješavanje zadatka možemo primijeniti Bernullijevu jednadžbu jer su sve pretpostavke za njezino korištenje zadovoljene te ju primijenimo između početnog i završnog dijela cijevi i jednadžbu kontinuiteta toka.

$$\begin{cases} S_1 v_1 = S_2 v_2 \\ \frac{1}{2} \rho_{H_2O} v_1^2 + \rho_{H_2O} g h_1 + P_1 = \frac{1}{2} \rho_{H_2O} v_2^2 + \rho_{H_2O} g h_2 + p_2 \end{cases} \quad \text{(1 bod)}$$

Kako je cijev vodoravna visine h_1 i h_2 se pokrate jer su iste vrijednosti.

$$\begin{cases} S_1 v_1 = S_2 v_2 \\ \frac{1}{2} \rho_{H_2O} v_1^2 + P_1 = \frac{1}{2} \rho_{H_2O} v_2^2 + p_2 \end{cases} \quad \text{(1 bod)}$$

Brzine strujanja vode su nepoznanice koje tražimo i koje možemo dobiti rješavanjem prethodnog sustava jednadžbi.

$$\begin{cases} v_1 = \frac{S_2 v_2}{S_1} \\ \frac{1}{2} \rho_{H_2O} v_1^2 + P_1 = \frac{1}{2} \rho_{H_2O} v_2^2 + p_2 \end{cases} \quad \text{(2 boda)}$$

Slijedi:

$$\begin{cases} v_1 = \frac{S_2 v_2}{S_1} \\ \frac{1}{2} \rho_{H_2O} \frac{S_2^2 v_2^2}{S_1^2} + P_1 = \frac{1}{2} \rho_{H_2O} v_2^2 + p_2 \end{cases}$$

$$\begin{cases} v_1 = \frac{S_2 v_2}{S_1} \\ \frac{1}{2} \rho_{H_2O} v_2^2 \left(1 - \frac{S_2^2}{S_1^2}\right) = p_1 - p_2 \end{cases}$$

Dakle:

$$\begin{cases} v_2 = \sqrt{\frac{p_1 - p_2}{\frac{1}{2}\rho_{H_2O}\left(1 - \frac{S_2^2}{S_1^2}\right)}} = \sqrt{\frac{100000Pa}{\frac{1}{2}1000\frac{kg}{m^3}(1-0,36)}} = 17,68\frac{m}{s} \\ v_1 = \frac{S_2 v_2}{S_1} = 10,61\frac{m}{s} \end{cases} \quad (2 \text{ boda})$$

Masa vode koja prođe po jedinici vremena je:

$$\rho Q = \rho S_1 v_1 = 106 \text{ kg/s} \quad (2 \text{ boda})$$

2. Zadatak (10 bodova)

Visinu dijela cjevčice koja je uronjena u vodu možemo odrediti uspostavljanjem ravnoteže sila koje djeluju na sustav.

$$T_p + T_{tekućina} - (U_1 + U_2) = 0 \quad (2 \text{ boda})$$

T_p je težina plovka, $T_{tekućina}$ je težina tekućine koja se nalazi u cilindru, U_1 i U_2 su sile uzgona zbog prisutnosti vode. Predznake sila su određene tako da se smjer osi uzima prema dolje u smjeru sile teže.

Za tekućinu vrijedi:

$$T_{tekućina} = \rho_2 g \frac{\pi d_{cl}^2}{4} h_{cl} = 1,2 \cdot 10^3 \times 9,81 \frac{3,14 \times 0,1^2}{4} 0,1 = 9,25N \quad (2 \text{ boda})$$

Za sile uzgona koje djeluju na sustav možemo pisati:

$$\begin{aligned} U_1 &= \rho_1 g \frac{\pi d_{cl}^2}{4} (h_{cl} + h_{cj}^*) = \\ 1 \cdot 10^3 \times 9,81 \frac{3,14 \times 0,1^2}{4} (0,1 + h_{cj}^*) &= 177,05(0,1 + h_{cj}^*) \end{aligned} \quad (2 \text{ boda})$$

Gdje je h_{cj}^* uronjeni dio cjevčice.

$$\begin{aligned} U_2 &= \rho_2 g \frac{\pi(d_{cl}^2 - d_{cj}^2)}{4} h_{cj}^* = \\ &= 1 \cdot 10^3 \times 9,81 \frac{3,14(0,1^2 - 0,02^2)}{4} h_{cj}^* = 73,97h_{cj}^* \end{aligned} \quad (2 \text{ boda})$$

Dakle možemo izračunati dio cjevčice uronjene u vodu:

$$h_{cj}^* = \frac{1.0 + 9.25 - 77.05 \times 0.10}{77.05 - 73.97} = 0.826 \text{m} \quad (2 \text{ boda})$$

3. Zadatak (10 bodova)

Radi se od jednoličnom gibanju na kružnici. Za tijelo A poznajemo brzinu kojom se giba na kružnici.

$$V_B = 40 \text{km/h} = 11.11 \text{m/s}$$

Znamo da su dva tijela na suprotnim strana kružnice nakon 2.5 kruga. Dakle:

$$\alpha = 2,5 \cdot (2 \cdot \pi) = 15.7 \text{rad}$$

Dakle kutovi što dva sudionika opisuju su:

$$\alpha_A = \alpha_B = \pi \quad (1 \text{ bod})$$

Kutovi su povezani kutnim brzinama:

$$\begin{aligned} \alpha_A &= \omega_A \cdot t \\ \alpha_B &= \omega_B \cdot t \end{aligned} \quad (1 \text{ bod})$$

Dva tijela biti će opet na suprotnim stranama kružnice kada

$$(\omega_A - \omega_B) \cdot t = \pi \quad (1 \text{ bod})$$

Slijedi:

$$t = \pi / (\omega_A - \omega_B) \quad (1 \text{boda})$$

Znamo dalje da

$$\omega = V / R$$

Dakle:

$$t = \pi / (\omega_A - \omega_B) = \pi / (V_A / R - V_B / R) = \pi \cdot R / (V_A - V_B) \quad (2 \text{ boda})$$

Kut koji prijeđe B je:

$$\alpha_B = \omega B \cdot t = (V_B/R) \cdot t = (V_B/R) \cdot \pi \cdot R/(V_A - V_B) = 15.7 \text{ rad}$$

Ako u jednadžbu uvrstimo podatke dobije se:

$$V_A = (\pi \cdot 11.11/15.7) + 11.11 = 13.33 \sim m/s = 13.33 \cdot 3.6 \text{ km/h} = 48 \text{ km/h} \quad \text{(2 boda)}$$

Vrijeme koje je potrebno da dođe do susreta je:

$$t = \pi \cdot R/(V_A - V_B) = 3.14 \cdot 40/(13.33 - 11.11) = 56.58 \text{ s} \quad \text{(2 boda)}$$

4. Zadatak (10 bodova)

Iz teorema kinetičke energije slijedi:

$$W_{\text{ukupni}} = W_{\text{teže}} + W_{\text{trenja}} = \Delta K = 0 \quad \text{(2 boda)}$$

Slijedi:

$$W_{\text{trenje}} = -W_{\text{teže}} = -[U^{(\text{početna})} - U^{(\text{konačna})}] =$$

$$= -\left[mg \frac{h}{2} - mg \frac{h}{4}\right] = -\frac{1}{4}mgh \quad \text{(2 boda)}$$

Gdje $m = \rho S h$

Početna potencijalna energija je ona koja pripada masi vode sa centrom mase na $h/2$, konačno stanje je kad je tekućina zauzela visinu $h/2$, znači kad joj je centar mase $h/4$.

Dakle:

$$W_{\text{trenje}} = -\frac{1}{4}\rho Sgh^2 = 2.45 \times 10^5 \text{ J} \quad \text{(2 boda)}$$

Za početni i konačni tlak vrijedi:

$$p^{(\text{početni})} = p_0 + \rho gh$$

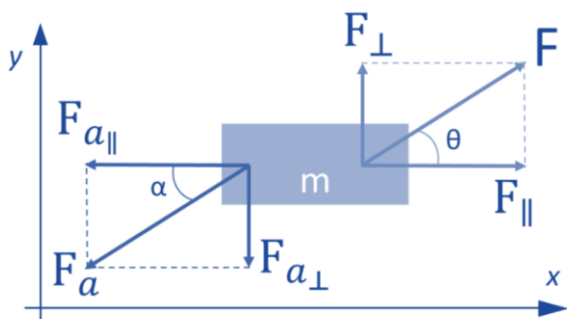
$$p^{(\text{konačni})} = p_0 + \rho g \frac{h}{2} \quad \text{(2 boda)}$$

Slijedi:

$$\Delta p = p^{(početni)} - p^{(konačni)} = \rho g \frac{h}{2} = 4.9 \times 10^4 Pa \quad (2 \text{ boda})$$

5. Zadatak (12 bodova)

Možemo shematski prikazati sve djelujuće sile na čamcu, uspostavljajući x-y referentni sustav čiji smjerovi će biti referenca da uspostavimo znak pojedinačnih sila i svake sile prikažemo na njene komponente duž x i duž y:

(2 boda)

Zovemo F_a silu trenja na koju djeluje voda, koja stvori kut α u odnosu na smjer $-x$, a time i kut $\beta = \alpha + 180^\circ$ u odnosu na smjer x (s obzirom na koji je zadan θ).

Dakle možemo pisati sustav jednačbi:

$$\begin{cases} \sum F_x = ma \\ \sum F_y = 0 \end{cases} \quad (1 \text{ bod})$$

Slijedi:

$$\begin{cases} F_{\parallel} - F_{a\parallel} = ma \\ F_{\perp} - F_{a\perp} = 0 \end{cases} \quad \text{dakle} \quad \begin{cases} F \cos \vartheta - F_a \cos \alpha = ma \\ F \sin \vartheta - F_a \sin \alpha = 0 \end{cases} \quad (1 \text{ bod})$$

Iz druge jednačbe sustava dobijemo F_a

$$F_a = F \frac{\sin \vartheta}{\sin \alpha} \quad (1 \text{ bod})$$

Slijedi:

$$F \cos \vartheta - F \frac{\sin \vartheta}{\sin \alpha} \cos \alpha = ma$$

(1 bod)

Dakle možemo pisati:

$$\frac{\cos \alpha}{\sin \alpha} = \frac{F \cos \vartheta - ma}{F \sin \vartheta} \quad \text{ili} \quad \tan \alpha = \frac{F \sin \vartheta}{F \cos \vartheta - ma}$$

Slijedi:

$$\alpha = \tan^{-1} \left(\frac{F \sin \vartheta}{F \cos \vartheta - ma} \right) = \tan^{-1} (0.38) = 21^\circ$$

(2 boda)

Stoga smjer sile koju djeluje voda tvori kut β s horizontalnim smjerom, jednak je:

$$\beta = \alpha + 180^\circ = 21^\circ + 180^\circ = 201^\circ$$

(2 boda)

Slijedi da je intenzitet sile kojom djeluje voda:

$$F_\alpha = F \frac{\sin \vartheta}{\sin \alpha} = 7900 \frac{\sin 18^\circ}{\sin 21^\circ} = 6812 \text{ N}$$

(2 boda)